

نقدی بر کتاب نگاهی نو به دنیایی دیگر دستور زبان ایتالیایی

دکتر فاطمه عسگری^۱

استادیار گروه زبان و ادبیات ایتالیایی دانشگاه تهران

تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴ دی ۱۳۹۶؛ تاریخ پذیرش: ۳۰ بهمن ۱۳۹۶)

در میان کتاب‌های دستور زبان ایتالیایی آن دسته از آثار که نکات و قوانین دستوری را با استفاده از زبان مبدأ و با ذکر مثال‌های مشخص در زبان فارسی به زبان‌آموز فارسی‌زبان آموزش می‌دهند معمولاً مورد استقبال بیشتری از طرف آن دسته از زبان‌آموزان قرار می‌گیرند که تمایل دارند به شکل خودخوان و بدون بهره‌بری از حضور مدرس به مطالعه قواعد دستوری زبان مقصد بپردازند. کتاب نگاهی نو به دنیایی دیگر دستور زبان ایتالیایی، نشر هنر و تربیت تهران، تألیف دکتر فریبا خاکپور عضو سابق هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، گروه مترجمی زبان ایتالیایی به عنوان منبع آموزشی مناسبی است که با استفاده از زبان فارسی به توضیح جامع قواعد گرامری زبان ایتالیایی می‌پردازد، ولیکن نکاتی در خصوص بهتر ساختن اثر موجود ارائه می‌شود.

کلیدواژه‌ها: دستور زبان ایتالیایی، فریبا خاکپور، آموزش قواعد دستوری، نکات نگارشی، تجدید چاپ.

^۱E-mail: fateasgari@ut.ac.ir

مقدمه

امروزه متون زیادی جهت یادگیری دستور زبان ایتالیایی قابل دسترسی هستند. این متون بعضاً به مانند کتاب چاپ شده و اکثراً به شکل کتب در قالب پی‌دی‌اف و دارای امکان دانلود رایگان در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرند. از اهم این منابع آموزشی معتبر می‌توان در فهرستی از آثار زیر یاد کرد:

۱. Progetto Italiano 1-2-3

۲. Qui Italia 1-2

۳. Rete! 1 ناشر Guerra Edizioni

۴. Nuovo Espresso 1-2-3 ناشر Alma Edizioni

۵. Grammatica Pratica della Lingua Italiana ناشر Alma Edizioni

۶. Teach Yourself Italian Grammer

۷. Modern Italian Grammer اثر فرانچسکو کاردو

۸. Italian Grammer اثر مارسل دانزی

۹. Italian Made Simple اثر کریستینا ماترونی

۱۰. Lingua Italiana per Stranieri ناشر Guerra Edizioni

۱۱. Un Tuffo nell'azzurro اثر دوناتلا آماتی و پاتریزیا باچی، ناشر Panozzo Editore

۱۲. Grammatica Italiana به قلم آنتونیا شرکا و به همت نشر فرهنگ معاصر

۱۳. دستور زبان ایتالیایی اثر مصطفی عرفان‌منش، انتشارات رهنما ۱۳۹۵

و همچنین نمی‌توان از دستور تطبیقی ایتالیایی - فارسی به قلم دکتر اشرف وزیری فراهانی (انتشارات دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۶۸) غافل ماند چرا که در سال‌هایی که دسترسی به منابع آموزشی رایگان از طریق اینترنت ممکن و یا قابل تصور هم نبود، این کتاب مورد استفاده خیلی از دانشجویان سال‌ها پیش قرار گرفت. در زمینه آموزش دستور زبان، بر اهل فن پرواضح است که طبیعتاً زبان‌آموز خودخوان، حداقل در اولین گام‌های مطالعه دستور زبان، علاقه خاصی به استفاده از منابعی نشان می‌دهد که با استفاده از زبان مبدأ به آموزش نکات دستوری زبان مقصد می‌پردازد. ولیکن تعداد اندکی از این دسته کتاب‌های دستور زبان در بازار امروزی کتاب موجود می‌باشند و در این باب دو دلیل عمده را می‌توان یادآور شد:

۱- حجم مناسب و زیاد منابع آموزشی قابل دانلود به شکل پی‌دی‌اف،

۲- عدم استقبال ناشرین تخصصی از چاپ کتب آموزشی زبان ایتالیایی^۱.

^۱ در این خصوص مراجعه شود به مصاحبه با آنتونیا شرکا در شهر کتاب با عنوان «ناشران خصوصی علاقه‌ای به چاپ کتاب‌های آموزشی زبان ایتالیایی ندارند!» قابل مطالعه در صفحه وب <http://bookcity.org/detail/950>

کتابی که در این فرصت کوتاه مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد، با عنوان *نگاهی نو به دنیای دیگر دستور زبان ایتالیایی (L'alternativa La grammatica italiana)* به قلم زنده‌یاد فریبا خاکپور از مدرسین برجسته زبان ایتالیایی که به همت نشر هنر و تربیت در سال ۱۳۸۱ در ۲۲۴ صفحه با قیمت مندرج بر روی جلد برابر با ۱۸۰۰ تومان وارد کتاب‌فروشی‌های تهران و شهرستان‌ها شد. از آن‌جایی که نویسنده این یادداشت انتقادی، در کنار سایر منابع درسی و آموزشی بارها از این اثر نیز جهت تدریس دروسی مانند ایتالیایی عمومی و دستور ۲ ایتالیایی در دانشگاه تهران استفاده کرده است و آن را اثری معتبر و همچنان مفید قضاوت می‌کند، خلاصه‌وار مطالعه‌ای انتقادی در این خصوص تقدیم می‌دارد تا در آینده‌ای نزدیک شاهد چاپ دوباره و بهتر این اثر ارزنده باشیم.

نقد اثر

بررسی شکلی

این اثر با توجه به این‌که نکات گرامری را به زبان فارسی توضیح داده است، به عنوان مرجعی برای زبان‌آموزان در سطح پایه بسیار مفید است و می‌تواند در دروسی چون ایتالیایی عمومی و دستور تطبیقی نیز به عنوان کمک آموزشی جهت یادآوری نکات گرامری مورد استفاده قرار گیرد. تقسیم‌بندی موضوعی این کتاب بسیار ضعیف است و اصولاً از فصل‌بندی مناسبی برخوردار نیست. اما نکته برجسته آن استفاده از اصطلاحات ساده و غیرپیچیده است که برای زبان‌آموز مفید است.

اولین مشکلی که در نگاهی اجمالی به این اثر به چشم می‌خورد، عدم دقت در رعایت قواعد نگارشی (استفاده درست از ویرگول، دونقطه، نقطه‌ویرگول، استفاده نگارشی درست از پرانتز، استفاده لازم از حروف بزرگ و غیره) است. این‌جا و آن‌جا در همه صفحات ایرادهای نگارشی به چشم می‌خورد و امید است که ناشر در صورت تجدید چاپ به این نکته مهم توجه داشته باشد. همچنین در خیلی موارد اسامی خاص افراد با حروف آغازین کوچک نوشته شده است (مثال: ص ۱۸، farahnaz که می‌بایست با حروف آغازین بزرگ نوشته شود). استفاده نادرست از علامت نگارشی «؟» به‌خصوص در صفحات ۱۶۰ و ۱۶۱ نیز یکی از مشکلات این اثر است. در مثال‌های آورده شده نویسنده محترم در توضیح «انواع جملات همپایه با رابطه حروف ربط»، از علامت «؟» جهت ارائه توضیح استفاده کرده حال آن‌که طبق استاندارد جهانی قواعد نگارشی علامت «؟» (دونقطه) غیر از استفاده در نقل‌قول مستقیم، جهت ارائه توضیح در ساختار نگارشی جمله استفاده می‌شود و علامت «؟» برای مکثی طولانی‌تر از ویرگول ساده استفاده می‌شود.

در مورد صفحه‌آرایی و حروف‌نگاری این کتاب از توازن مناسب حاشیه در قسمت بالا و پایین برخوردار است.

جملات استفاده شده برای بیان نکات گرامری ساده ولی مفید هستند. در برخی موارد ولی برخی اشتباهات گرامری به چشم می‌خورند، مانند: در صفحه ۳۷ فعل *fidarsi* (اعتماد کردن به کسی) می‌بایست دارای حرف اضافه وابسته *di* باشد حال آن‌که نویسنده محترم از حرف اضافه *a* استفاده کرده است و این غلط گرامری زبان‌آموز را دچار مشکل می‌کند. همچنین در همان صفحه در آخرین

مثال عنوان شده، ضمیر مستقیم به کار رفته به جای اسم کشور ایتالیا *Io* است، در حالی که می‌بایست *la* باشد چرا که اسم کشور ایتالیا از لحاظ جنس اسم مؤنث است و نیاز به ضمیر مستقیم مناسب دارد. این کتاب دارای اشکالات نوشتاری زیادی از لحاظ تایپی است؛ به عنوان مثال در صفحه ۱۳ عبارت *luogo* درست است و نه *lu*. در صفحه ۶۱ واژه *Teheran* درست است و نه *Tehran*؛ همچنین در صفحه ۶۶ عبارت *lunghe valli* درست است و نه *linghe valli* و درست در صفحه بعدی (۶۷) عبارت *la Cinquecento di Hamid* درست است و نه *la Cinquecenta di Hamid*! در صفحه ۱۱۴، در اولین مثال آورده شده دقت شود که *ai propri interessi* درست است و نه *alle proprie interessi* که نویسنده محترم آورده است. از سایر اشکالات املائی می‌توان به این موارد اشاره داشت: در صفحه ۱۵۵ عبارت *vocativo* درست است و نه *locativo*؛ در ص. ۱۵۷ عبارت *aggettivo determinative* درست است؛ در ص. ۲۲۱ عبارت *premessa* درست است و نه *pemessa*؛ در ص. ۲۲۲ واژه *congiunzione* درست است و نه *cobgiunzione*. در ص. ۲۲۳ عبارت *esclusione* درست است و نه *esolusione*؛ در همان صفحه واژه *favore* درست است و نه *favove*؛ در صفحات زیادی چون از ۱۶۴ تا ۱۷۱ و همچنین در ص. ۱۷۵ در نحوه گذاشتن درست آکسونت بر روی حروف پایانی کلماتی مانند *perché*, *affinché* دقت لازم مبذول داشته نشده است و آکسونت‌ها به اشتباه گذاشته شده‌اند. این‌جا و آن‌جا در این کتاب اشتباهات املائی و تایپی به وفور یافت می‌شود که با توجه به ماهیت این اثر امید است که این اشتباهات تصحیح گردند. همچنین مؤلف محترم می‌توانست به جای واژه «پرئود» از واژه «عبارت» در صفحه ۱۵۹ استفاده کند.

این اثر دارای یک سری جدول در خصوص صرف افعال و تلخیص برخی نکات کلیدی گرامری است که برای زبان‌آموز مفید واقع می‌گردد. از ص. ۱۹۶ تا ص. ۲۲۰ صرف افعال با قاعده با سه شناسه *are, ire, ere* و برخی افعال بی قاعده و ناقص رایج در ایتالیایی آورده شده است که از نکات مثبت این کتاب است.

فهرست مطالب کتاب در انتهای اثر آمده است. این به تنهایی نمی‌تواند به عنوان ایرادی بر این اثر در نظر گرفته شود، اما بهتر بود جهت سهولت کار مطالعه، همان در ابتدای کتاب آورده می‌شد.

بررسی محتوایی

مشکل بزرگ این کتاب شاید همان فقدان کلی تمرین و آزمون برای زبان‌آموز باشد، حال آن‌که یکی از ویژگی‌های مهم و اساسی کتب درسی همانا وجود تمرین‌های مناسب در پایان هر بخش درسی است. برای هر نکته گرامری مؤلف محترم به توضیح آن نکته و آوردن دو مثال اکتفا کرده است، حال آن‌که امروزه بهترین کتاب‌های گرامر حداقل در بخش انتهایی حاوی یک سری تمرین هستند. نکته مهم دیگر فقدان اشاره به هرگونه منبع یا مرجع مفید برای مطالعات بیشتر است. نویسنده نه در بخش مقدمه یک صفحه‌ای خویش و نه در کل اثر هیچ اشاره‌ای به منبع مورد استفاده و یا مرجعی معتبر به فارسی و یا به ایتالیایی نداشته است؛ حتی در آوردن مثال‌ها نیز هیچ استناد و ارجاعی دیده نمی‌شود و با توجه به ماهیت دانشگاهی این کتاب، توقع بر این است که نویسنده محترم که خود مدرس زبان بوده‌اند در زمان

تألیف این اثر به این نکته حائز اهمیت حداقل توجه را مبذول می‌داشتند. نه در باب مقایسه، بلکه فقط جهت یادآوری خاطر نشان می‌شود که کتاب *دستور زبان ایتالیایی* به قلم آنتونیا شرکا از منابع و متون ارجاعی مناسبی برخوردار است و این مهم خود راه آموزش زبان را بر زبان‌آموز هموارتر می‌سازد. در کل میزان روزآمدی داده‌ها خوب ارزیابی می‌شود، اما برخلاف عنوان انتخابی برای اثر (نگاهی نو به دنیایی دیگر) نوآوری خاصی در این کتاب دیده نمی‌شود. به هر حال نمی‌توان از ارزش بالای این کتاب به زبان فارسی در سال‌هایی که کم‌تر دستور زبان ایتالیایی به فارسی موجود بود غافل شد. ظاهراً فصل‌بندی مطالب مندرج در کتاب از دلیل انتخاب خاصی پیروی نمی‌کند. بهتر بود مؤلف در انتخاب فصل‌ها و عنوان‌بندی توضیحی ارائه می‌داد.

محتوای اثر با عنوان و فهرست مطالب منطبق بوده و با سرفصل‌های شورای عالی برنامه‌ریزی به خوبی مطابقت دارد. هرچند که اصولاً استثناها و جزئیات نادر دستور زبان ایتالیایی اصلاً مطرح نشده‌اند. شاید مؤلف به عمد نخواسته است وارد مقولات گرامری سخت گردد.

این کتاب ظاهراً فقط تألیف است و نه حاصل تألیف و ترجمه که در مورد سایر کتب دستور زبان، به مانند اثر آنتونیا شرکا، شاهد آن هستیم.

این کتاب به عنوان یک کمک درسی جانبی و بیشتر برای زبان‌آموزانی که در مراحل مقدماتی نیاز به یادگیری از طریق زبان مادری دارند مفید است.

هیچ‌گونه مطالب غیردرسی در این اثر دیده نمی‌شود. با توجه به محتوای اثر، طرح روی جلد زیباست.

شایسته است که این اثر زنده‌یاد دکتر فریبا خاکپور که چهره بر نقاب خاک کشید توسط یک ایتالیایی‌شناس معتمد مورد ویرایش جدید از لحاظ شکلی و محتوایی قرار گیرد.

References

منابع

خاکپور، فریبا (۱۳۸۱). *نگاهی نو به دنیایی دیگر. دستور زبان ایتالیایی*، چاپ اول، تهران: نشر هنر و تربیت.

وزیری فراهانی، اشرف (۱۳۶۸). *دستور تطبیقی ایتالیایی-فارسی*، چاپ اول، تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

عرفان منش، مصطفی (۱۳۹۵). *دستور زبان ایتالیایی*، چاپ اول، تهران: نشر رهنما.

Susanna Nocchi (2001). *Grammatica pratica della lingua italiana*, Alma Edizioni;

مؤسسه علمی فرهنگی نصر (۱۳۹۳). چاپ دوم، تهران: مرکز پخش: کتاب دانیال.

A Critical Study on a Book of Italian Grammar

Fatemeh Asgari^۱

Assistant Professor and Faculty Member of the Department of Italian Language and Literature, University of Tehran, Tehran, Iran

(Received:04 January 2018; Accepted: 19 February 2018)

Among the Italian grammar books in Iran, those that teach grammatical points using the linguistic code and specific grammatic examples in Farsi for Persian speaking learners are usually more welcomed by those learners. This is true for those who usually try to study the rules of the target language in a private form of self-studying and maybe without the direct teacher's presence. The book *L'alternativa La grammatica italiana* [a New Look to Alternative World Italian Grammar] by Fariba Khakpour introduces a critical study, as a good educational source that uses Farsi language to provide a comprehensive explanation of the grammatical rules of the Italian language. However, there are some little suggestions to improve the quality of the existing work.

Keywords: Italian Grammar, Fariba Khapour, Grammar Instructions, A Few Writing Points, Reprint Edition.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱ E-mail: fateasgari@ut.ac.ir